

PASI TUUNAINEN

TAISTELIJAT TULILINJALLA

Jalkaväen historia 1600-luvulta nykypäivään

Gaudeamus

Copyright © 2026 Tekijä & Gaudeamus Oy

Gaudeamus Oy
Kaisaniemenkatu 13 A, 00100 Helsinki
www.gaudeamus.fi

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
info@gaudeamus.fi

Kansi: Ville Karppanen

Kannen kuva: Alamy.

*Skotlantilaisen Black Watch -rykmentin 6. pataljoonan miehiä
pistintaisteluharjoituksissa Isle of Wightilla 10.8.1940.*

Kartat: Hannu Linkola

KL 90.3, 39.4

ISBN 978-952-345-366-1

Painopaikka: BALTOprint, Vilna 2026

SISÄLLYS

1	JOHDANTO – ARMEIJAT MARSSIVAT JALOILLAAN . . .	13
	Jalkaväen monet nimitykset	13
	Jalkaväkitaktiikan määritelmistä.	15
	Jalkaväkitaktiikan historian tutkimuksesta	16
	Aseteknisen kehityksen vaikutuksesta jalkaväen taktiikkaan . . .	18
	Oppiminen, kokeilu- ja kehittämistoiminta, adaptaatio sekä innovointi	21
	Kirjan tarkoitus, tehtävä ja rajaukset	25
	Neljä näkökulmaa jalkaväen taktiikkaan.	27
	Aineisto ja lukujen sisältö	31
2	JALKAVÄKITAISTELUN KEHITYKSEN PÄÄLINJAT ANTIIKISTA 1600-LUVULLE	35
	Falangeja ja legioonia	35
	Ritareista jalkaväen renessanssiin	43
	Jalkaväki Ruotsin valtakunnassa.	47
3	LINJATAKTIIKAN ESIINMARSSI	53
	Jalkaväki syrjäyttää ratsuväen	53
	Linjataktiikan keskeinen kehittäjä Fredrik Suuri	57
	Erilaisia ryhmityksiä ja ampumamenetelmiä	59
	Rykmenteistä divisioonaan – linjataktiikan ajan kokoonpanot. . .	65
	Pistimiä ja musketteja	67
	Osana komppaniaa – jalkaväen koulutus 1700-luvulla	70
	Muutoksen tuulia Napoleonin aikana.	72

Suomalaiset Ruotsin valtakunnan armeijassa	76
Ruotsin armeijan kokoonpanoista, aseistuksesta ja varustuksesta	80
4 KEVYET JOUKOT TULEVAT	83
Kahakoitsijat linjojen välissä	83
Kevyet joukot Pohjois-Amerikassa	86
Välineistä ja koulutuksesta	88
Savon jääkärien metsätaistelutaktiikka	91
5 VIIMEISET NAPOLEONIN SODAT? – JALKAVÄKI KRIMIN SODASSA JA YHDYSVALTAIN SISÄLLISSODASSA	95
Enemmän parempia aseita	95
Uusien aseiden ja välineiden vaikutus jalkaväen taktiikkaan	99
Yhdysvaltain muuttuvat kokoonpanot sisällissodan aikana	105
6 NEULAKIVÄÄRIT JA LINNOITUSLAITTEET MULLISTAVAT JALKAVÄEN TAISTELUN	111
Uudet kivääriaseet ja niiden vaikutus taktiikkaan	111
Taktiset yksiköt pienenevät	115
Linnoitteiden tarjoaman suojan merkitys kasvaa	117
Suomalaiset Venäjän–Turkin sodassa	120
7 UUDET ASEET OSOITTAVAT YLIVOIMAISUUTENSA – ASETEKNOLOGIA SIIRTOMAASODANKÄYNNISSÄ JA IMPERIALISTISISSA ALUELAAJENNUKSISSA	123
Aseistus siirtomaissa ja imperialististen valtojen raja- ja reuna-alueilla	123
Konekiväärit muokkaavat jalkaväkitaistelua	126
Muuttuva taktiikka	129
Eri maiden kokoonpanoista ja koulutuksesta	133
8 TULIVOIMA KASVAA – JALKAVÄKI ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN TAPPOKENTILLÄ	135
Liikesodankäynnistä kulutussodankäyntiin	135
Tykistö valtaa, jalkaväki miehittää	137

Tulta päin – konekiväärit kehittyvät	140
Organisaatiot ja ryhmitykset.	146
Tuli vai liike – hyökkäystaktiikoiden muutos ensimmäisessä maailmansodassa	150
Jalkaväki puolustuksessa	164
Oppiminen ja koulutustaso	167
Julman sodan opit	172
Suomalaiset jääkärit opettelevat sotaa itärintamalla	173
Sisällissodan jälkimainingeissa saksalaisella pohjalla	175
 9 TAKTINEN JA TAISTELUTEKNINEN INNOVAATIO – ISKUOSASTOT MURTAMASSA ASEMASODAN PATTITILANNETTA.	 181
Uusi innovatiivinen hyökkäysmenetelmä	181
Iskuosastojen kokoonpanot, taisteluvälineet ja koulutus	187
Käytännön iskuosastotaktiikkaa ensimmäisen maailmansodan taistelukentillä	192
Suomalaiset tutustuvat iskuosastotaktiikkaan.	193
Hyökkäyshenkistä koulutusta nuoren itsenäisen valtion armeijassa.	196
Uudenlaista jalkaväkikoulutusta.	201
Jalkaväen kokoonpanot itsenäisyyden ajan alussa	207
Suomalaiset iskuosastot sisällissodassa, talvisodassa ja jatkosodassa.	209
 10 JALKAVÄKIJOUKOT JA MEKANISOITU SODANKÄYNTI TOISESSA MAAILMANSODASSA	 215
Panssarivaunut vyöryvät rintamalle.	215
Kohti toista maailmansotaa.	219
Saksalaisten kokoonpanot ja taktiikka toisessa maailmansodassa	222
Yhdysvaltalaiset jalkaväkijoukot ja mekanisoidut joukot.	225
Brittien kokoonpanot ja aseistus toisessa maailmansodassa. . .	228
Saksalaisten ja yhdysvaltaisten taktiikasta toisessa maailmansodassa	230

Taktiikka eri osapuolien ohjesäännöissä, koulutuksessa ja käytännössä.....	233
Suomalaiset jalkaväkijoukot toisessa maailmansodassa	239
Puna-armeijan jalkaväkijoukot toisessa maailmansodassa.....	256
11 JALKAVÄKEÄ MERELTÄ JA ILMASTA – MAIHINNOUSUT JA MAAHANLASKUT.....	265
Maihinnousujen pitkä historia	265
Maihinnousutaktiikka toisessa maailmansodassa	267
Yhdysvaltojen merijalkaväki toisesta maailmansodasta tähän päivään	272
Brittien maihinnousuoperaatio Falklandin sodassa.....	277
Maihinnousujen historia Suomessa.....	280
Maahanlaskujoukot toisessa maailmansodassa.....	282
Yhdysvaltalaiset Vietnamin	285
Maahanlaskujen taktiikasta ja torjunnasta.....	292
12 MATALAN JA KORKEAN TEKNOLOGIAN SODANKÄYNTIÄ KYLMIÄ SODAN AIKANA JA SEN JÄLKEEN	295
Korean sodasta Irakin sotaan	295
Toisen maailmansodan jälkeiset kokoonpanot.....	298
Yhdysvaltain taktiikka Lähi-idän sodissa	300
Aseistus ja koulutus Persianlahden sodassa ja sen jälkeen	303
Jalkaväkitaistelu Suomessa kylmän sodan ajoista 2000-luvulle ..	308
13 NYKYPÄIVÄN JALKAVÄKITAISTELU – UUTTA JA VANHAA UKRAINAN DROONISODASSA . . .	325
14 LOPPULAUSE – TAISTELUKENTÄN KUNINGATAR . . .	333
VIITTEET.....	342
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	369
TAISTELUPAIKKAHAKEMISTO	418
KIRJOITTAJA	420

TIETOLAATIKOT

JALKAVÄKIJOUKKOJEN KOKOONPANOISTA JA NIIDEN RYHMITTÄMISESTÄ TAISTELUIHIN	41
SKOTTIEN YLÄMAAN RYNNÄKKÖ -TAKTIikka	64
METALLIHYLSYT LUOVAT POHJAN MAKASIINIKIVÄÄREILLE	113
SAVUTON RUUTI MULLISTAA KIVÄÄRIT	125
ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN ASEISTUKSESTA	143
KAASUASE	145
KANADALAISTEN UUDENLAINEN TAKTIikka	162
PISTOOLIT JA REVOLVERIT JALKAVÄEN ASEINA	191
JALKAVÄEN ASEET MAAILMANSOTIEN VÄLISENÄ AIKANA	220
TUTKIMUKSIA YHDYSVALTALAISTEN JALKAVÄKIMIESTEN ASEENKÄYTÖSTÄ	229
JALKAVÄEN SANKARITEKOJA	255
JALKAVÄEN KANTAMUKSET	304
MUUTAMA SANA JALKAVÄEN TAPPIOISTA	305
VIIMEISEEN MIEHEEN	307
SUOMEN JALKAVÄEN ASEUUDISTUS	319